

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKAN-
DE nr 9/1989-90 med anledning av

1) ltm Sigvard Nordbergs m.fl. hemställdningsmotion till landskapsstyrelsen om en utredning av möjligheterna att inrätta ett miljöforskningsinstitut samt

2) ltm Bert Häggbloms hemställdningsmotion till landskapsstyrelsen om initiativ för bildande av ett miljösamlingscenter på Åland för att rädda Östersjön.

Landstinget har den 1 december 1989 inbegärt kulturutskottets yttrande över den förstnämnda motionen och den 19 mars 1990 över den sistnämnda motionen. Utskottet, som i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Karl-Göran Eriksson, fiskeriintendenten Carl Storå och rektorn för Ålands högskola Olle Holm, får med anledning härav anföra följande.

De två motionerna syftar till att förbättra och skydda Östersjöns marina miljö och efterlyser vardera att ett miljöforskningsinstitut/miljösamlingscentrum inrättas på Åland.

Inledningsvis konstaterar utskottet att samarbete bedrivs inom ramen för konventionen om skydd av Östersjöns marina miljö, vilken ratificerats av samtliga Östersjöstater. I konventionen fastslås att den grundläggande principen är att de fördragsslutande parterna var för sig eller gemensamt skall vidtaga alla erforderliga lagstiftningsåtgärder, administrativa eller andra behövliga åtgärder för att minska och förhindra föroreningar samt för att skydda och förbättra den marina miljön i Östersjön. I och med att konventionen trädde i kraft 1980 upprättades en kommission för skydd av Östersjöns marina miljö med säte i Helsingfors. Förutom att fortlöpande övervaka tillämpningen av konventionen och föreslå åtgärder som ansluter sig till konventionens syften har kommissionen bl.a. till uppgift att främja vetenskaplig och teknologisk forskning samt att vid behov anlita andra organisationers tjänster för samarbete inom forskning. Dessutom skall kommissionen mottaga, bearbeta, sammanfatta och från tillgängliga källor distribuera relevant vetenskaplig och teknologisk information.

Kommissionen sammanträder minst en gång i året. För att arbetet inom kommissionen skall vara så effektivt som möjligt är den uppdelad i fyra permanenta kommittéer med olika ansvarsområden. Kommittéerna utarbetar förslag till åtgärder som för att bli gällande måste godkännas av samtliga fördragsslutande parter vid det årliga mötet. Eftersom det är ett väldigt omfattande arbete som bedrivs inom kommissionen anordnas speciella symposier med olika teman mellan årsmötena.

Dessutom bedrivs inom Nordiska ministerrådets ram det s.k. Skärgårdsprojektet, innefattande skärgårdarna i Stockholmsregionen, på Åland och i Åboland. Målsättning med projektet är att genom erfarenhetsbyte, utredningsarbete och gemensamma konkreta åtgärder åstadkomma ett bättre "samspel mellan den bofasta befolkningens villkor och de omgivande regionernas rekreationsbehov". I målsättningen sägs att i den mån forskning senare visar sig nödvändig skall frågan upptas till förnyad behandling.

Ålands högskola bedriver ännu inte forskning i någon större omfattning. Den forskning som bedrivs vid skolan är lokalt betonad och därför av begränsad betydelse internationellt sett. Högskolan planerar dock för en utökad forskning. Till högskolans uppgifter hör att bedriva forskning och informera om vetenskapliga rön. Att informera om forskningsresultat innebär att innehållet i forskningsrapporterna skall förmedlas till såväl övriga vetenskapsmän som till allmänheten. För att rapporterna skall kunna förstås av envar och för att de skall kunna användas direkt av praktiker planerar Ålands högskola att inleda "översättning" av olika forskningsrapporter.

Utskottet anser att det med tanke på Ålands känsliga läge är befogat med en intensivare forskning och vattenanalys som kunde ske förslagsvis inom Skärgårdsprojektets ram eller i samarbete med Husö biologiska station.

Ålands högskola har även planer på att inrätta ett s.k. freds-, miljö- och vetenskapscentrum, en paraplyorganisation, som skulle bestå av högskolan och ett antal självständiga institut som t.ex. ett miljö- och fredsinstitut.

Utskottet konstaterar att det redan idag finns ett omfattande samarbete mellan Östersjöstaterna i syfte att förbättra och skydda Östersjöns marina miljö. Samarbetet består dels i att konkreta åtgärdsprogram uppgörs och dels i att forskning bedrivs. Dessutom har utskottet kunnat konstatera att ett samarbete förekommer

inom skärgårdsprojektets ram samt att planering pågår för att förverkliga ett freds- och miljöinstitut. Utskottet har ytterligare erfarit att högskolan planerar att införa "översättning" av forskningsrapporter. Enligt utskottets mening är det inte motiverat med tanke på det ovannämnda att inrätta ett särskilt miljöforskningsinstitut eller miljösamlingscentrum i landskapet. Däremot anser utskottet att Skärgårdsprojektet kunde utvidgas så att man inom projektets ram även kunde få till stånd en samordning och "översättning" av forskningsrapporter rörande miljön i Östersjöområdet. Samordningen av forskningsresultaten kunde ske i nära samarbete med exempelvis Ålands högskola, statens fiskeri- och viltvårdsorganisation, Åbo Akademi och Husö biologiska station, som hör till akademien.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte förkasta hemställningsmotionerna nr 2 och 62/1989-90.

Mariehamn den 27 mars 1990

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Carina Strand
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Nordberg samt ledamöterna Fagerholm, Lindeman och Öberg.